

Wąż czy nie wąż ?

2016-07-18

o **Żmija zygzakowata**

Żmija zygzakowata *Vipera berus* jest jedynym jadowitym wężem występującym w Polsce. Osiąga długość około 40-80 cm (samce są mniejsze). Ubarwienie żmii może być różnorodne (brązowe, czarne, srebrzystoszare, żółtawe, oliwkowozielone, niebieskoszare, pomarańczowe, czerwono-brązowe, miedzianoczerwone) jednakże warto pamiętać, że spód ciała zwierzęcia jest zawsze jaśniejszy. Cechami charakterystycznymi są: pionowa żrenica, wstęga kainowa (ciemniejszy zygzak na grzbiecie; u form czarnych może być niewidoczny), głowa wyraźnie oddzielona od reszty ciała (szeroka, płaska o sercowatym kształcie i zaokrąglonym, krótkim pysku), ciemniejszy znak na głowie przypominający literę V, X lub Y.

Wąż ten zapada w sen zimowy w październiku, kiedy zakopuje się i poszukuje podziemnych jam. Może zimować w grupie innych osobników. W marcu gady wychodzą na powierzchnię i przygotowują się do godów, których największa intensywność przypada pod koniec kwietnia. Młode rodzą się od końca sierpnia do września (żmija jest jajożyworodna).

Żmija jest zwierzęciem o aktywności zmierzcho-noczej. W ciągu dnia wygrzewa się na słońcu. Spotykana jest na łąkach, śródleśnych polanach, na obrzeżach lasów, wśród stosów kamieni. Może występować na terenach podmokłych, wśród zbiorników wodnych, na polach uprawnych, w ogródkach przydomowych. Jej występowaniu sprzyja wysoka trawa oraz nieuporządkowane tereny przy zabudowaniach, składowiska drewna, materiałów budowlanych, stojące maszyny rolnicze. Dlatego też, by ograniczyć jej przebywanie w sąsiedztwie osad ludzkich, należy utrzymywać porządek w ogrodach przydomowych oraz wykaszac trawę.

Jest gatunkiem płochliwym i w kontakcie z człowiekiem w pierwszej kolejności będzie próbowała ucieczki. Swe ofiary ocenia pod kątem możliwości pokarmowych, dlatego bez powodu nie ukąsi człowieka. Atakuje tylko w sytuacji, kiedy nie ma możliwości ucieczki, poprzedzając atak ostrzegawczym syczeniem. W przypadku wycucia nagłego zagrożenia (np. gdy zostanie nadepnęta, schwytana) może ukąsić bez ostrzeżenia. Zdarzają się jednak tzw. suche ukąszenia, bez wprowadzenia jadu. Z uwagi na swój metabolizm, zwierzę to nie może pozwolić sobie na utratę całego jadu podczas ukąszenia.

W przypadku wprowadzenia jadu może pojawić się miejscowa martwica tkanek, opuchlizna, zaburzenia krzepliwości krwi, ból, zawroty głowy, mdłości. Dorosły, zdrowy człowiek powinien takie ukąszenie przeżyć bez większych komplikacji, choć niebezpieczne mogą być ukąszenia w twarz i szyję, z uwagi na szybkie przemieszczenie się jadu w krwiobiegu. Zaleca się jednak kontakt z lekarzem, gdyż reakcja obronna organizmu jest cechą indywidualną.

Jad może być rezerwowym zagrożeniem życia dzieci, ponieważ toksyczność jadu jest odwrotnie proporcjonalna do wagi ciała ofiary. Jad tego gada jest również niebezpieczny dla osoby będącej pod wpływem alkoholu oraz osoby starszej.

Miejsce ukąszenia należy w miarę możliwości umyć wodą z mydłem, zaznaczyć (by ułatwić obserwację zakresu narastającej opuchlizny), schłodzić i jak najszybciej udać się do szpitala, w celu podania antytoksyny. Nie należy wysysać jadu, nacinać, nakłuwać miejsca ukąszenia. Należy unikać drażnienia i przypalania rany. Najlepiej nie spożywać pokarmów i płynów oraz przebywać pod opieką innej osoby do czasu udzielenia pomocy medycznej.

Należy pamiętać, że mimo swej złej sławy, żmija jest gatunkiem podlegającym prawnej ochronie na terenie Polski. Objęta została częściową ochroną gatunkową na podstawie § 1 pkt 1 lit. b i § 3 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2014, poz. 1348).

W związku z tym, w stosunku do tego gatunku obowiązują zakazy określone w § 6 tego rozporządzenia, wybrane z katalogu zakazów zawartych w art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651, ze zm.).

Są to m.in. zakazy tj.: umyślnego zabijania, umyślnego okaleczania, chwytania, przetrzymywania, niszczenia siedlisk, niszczenia schronień, umyślnego płoszenia i niepokojenia, umyślnego uniemożliwiania dostępu do schronień oraz inne.

Wykonywanie działań prowadzących do naruszenia powyższych zakazów wymaga uzyskania zezwolenia właściwego regionalnego lub Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, zgodnie z art. 56 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie przyrody.

Należy mieć na uwadze art. 131 pkt 14 ustawy o ochronie przyrody, w myśl którego, kto bez zezwolenia lub wbrew jego warunkom narusza zakazy w stosunku do gatunków objętych ochroną, podlega karze aresztu lub grzywny. Orzekanie następuje na podstawie przepisów Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.

o **Padalec zwyczajny**

Padalec zwyczajny *Anguis fragilis* jest powszechnie występującą w Polsce beznogą jaszczurką. Z powodu braku kończyn, przypomina węża. Często mylony jest ze żmiją zygzakowatą. Osiąga długość 40-50 cm (samce są mniejsze). Padalec przyjmuje różnorodne ubarwienie. Na grzbiecie spotykane są odcienie brązów, zieleni i szarości, na brzuchu występują odcienie szarości i czerni u samic oraz odcienie żółci u samców. Często na grzbiecie biegną dwie ciemniejsze linie. Głowa jest słabo zaznaczona i nie oddziela się wyraźnie od reszty ciała. Podobnie ogon jest słabo zaznaczony i brak jest jednoznacznej linii oddzielającej go od tułowia. Padalec dysponuje możliwością odrzucenia ogona w razie zagrożenia. W takiej sytuacji ogon odrasta.

W sen zimowy zapada jesienią. Zimuje w kryjówkach na łądzie (w norach, jamach, pod korzeniami), często gromadnie lub zakopuje się. Ze snu budzi się wiosną i przygotowuje do godów, których największa intensywność przypada w maju. Młode rodzą się od sierpnia do września (padalec jest jajożyworodny).

Główny okres jego aktywności przypada po zmierzchu. Może być spotykany w ciągu dnia, kiedy wygrzewa się na nasłonecznionych polanach, zwłaszcza wczesnie rano przy ciepłej pogodzie. Gad opuszcza również schronienie po deszczu, jeśli opad był ciepły.

Jego siedliskiem są polany, skraje lasów, widne lasy lub inne tereny o silnym zadrzewieniu, zwłaszcza lasy liściaste o bogatym piętrze podszytu, obfitującymi w mchy, paprocie, próchniejące drewno, kamienie, łąki, zwłaszcza wilgotne, torfowiska, wrzosowiska, miedze, remizy śródpolne, parki, ogrody, przydroża, bytuje on w zaroślach i na żywopłotach, wśród gęstej trawy czy butwiejących pni drzew, pod płaskimi kamieniami, kłodami drzewa, deskami Zagrzebuje się w ściółce i mchu. W ściółce potrafi drążyć korytarze. Gatunek ten nie jest groźny dla człowieka. Żywi się drobnymi bezkręgowcami. Jest powolny i porusza się wykonując szerokie, węzowate ruchy.

Należy pamiętać, że padalec jest gatunkiem podlegającym prawnej ochronie na terenie Polski. Objęty został częściową ochroną gatunkową na podstawie § 1 pkt 1 lit. b i § 3 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2014, poz. 1348).

W związku z tym, w stosunku do tego gatunku obowiązują zakazy określone w § 6 tego rozporządzenia, wybrane z katalogu zakazów zawartych w art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651, ze zm.).

Są to m.in. zakazy tj.: umyślnego zabijania, umyślnego okaleczania, chwytania, przetrzymywania, niszczenia siedlisk, niszczenia schronień, umyślnego płoszenia i niepokojenia, umyślnego uniemożliwiania dostępu do schronień oraz inne.

Wykonywanie działań prowadzących do naruszenia powyższych zakazów wymaga uzyskania zezwolenia właściwego regionalnego lub Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, zgodnie z art. 56 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie przyrody.

Należy mieć na uwadze art. 131 pkt 14 ustawy o ochronie przyrody, w myśl którego, kto bez zezwolenia lub wbrew jego warunkom narusza zakazy w stosunku do gatunków objętych ochroną, podlega karze aresztu lub grzywny. Orzekanie następuje na podstawie przepisów Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.

o **Zaskroniec zwyczajny**

Zaskroniec zwyczajny *Natrix natrix* jest jednym z najczęściej spotykanych węży w Polsce. Osiąga długość około 50-120 cm (samce są mniejsze). Ubarwienie zaskronica może być szarobrunatne, oliwkowobrunatne o niebieskim lub oliwkowym połysku. Bardzo często na grzbiecie występują małe, ciemniejsze plamy. Głowa jest oddzielona od reszty ciała i delikatnie spłaszczona. Na jej powierzchni występuje 9 dużych tarcz. W tylnej części głowy, występują dwie charakterystyczne, półksiężycowate, żółto-pomarańczowe plamy skroniowe, otoczone czarnymi, poprzecznymi pasami. Żrenice są okrągłe. Na spodzie ciała występują czarne pierścienie, zakończone po obu stronach białymi plamami. Tułów w przekroju jest owalny, a ogon zakończony ostrym kolcem.

W sen zimowy zapada jesienią, na przełomie września i października. Zimuje w kryjówkach na łądzie, często gromadnie. Ze snu budzi się wiosną i przygotowuje do godów, których największa intensywność przypada pod koniec kwietnia. Młode wylęgają się od sierpnia do późnej jesieni (zaskroniec jest jajorodny).

Zaskroniec spotykany jest w pobliżu mokradeł, starorzeczy, strumieni, nad brzegami stojących zbiorników wodnych i rzek. Może występować w wilgotnych lasach mieszanych, na łąkach, w ogrodach oraz parkach. Jest wężem o aktywności dziennej, w ciągu dnia często spotykany wygrzewający się na słońcu lub pływający w wodzie. W razie zagrożenia z gruczołów odbytowych wydziela gęstą substancję o bardzo nieprzyjemnym, mdłym zapachu lub udaje martwego.

Jest gatunkiem płochliwym i w kontakcie z człowiekiem w pierwszej kolejności będzie próbował ucieczki. Atakuje tylko w sytuacji, kiedy nie ma możliwości ucieczki, poprzedzając atak ostrzegawczym syczeniem. W przypadku wycucia nagłego zagrożenia może ugryźć bez ostrzeżenia. Nie posiada zębów jadowych, więc jego ugryzienia nie są niebezpieczne.

Należy pamiętać, że zaskroniec jest gatunkiem podlegającym prawnej ochronie na terenie Polski. Objęty został częściową ochroną gatunkową na podstawie § 1 pkt 1 lit. b i § 3 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2014, poz. 1348).

W związku z tym, w stosunku do tego gatunku obowiązują zakazy określone w § 6 tego rozporządzenia, wybrane z katalogu zakazów zawartych w art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651, ze zm.).

Są to m.in. zakazy tj.: umyślnego zabijania, umyślnego okaleczania, chwytania, przetrzymywania, niszczenia siedlisk, niszczenia schronień, umyślnego płoszenia i niepokojenia, umyślnego uniemożliwiania dostępu do schronień oraz inne.

Wykonywanie działań prowadzących do naruszenia powyższych zakazów wymaga uzyskania zezwolenia właściwego regionalnego lub Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, zgodnie z art. 56 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie przyrody.

Należy mieć na uwadze art. 131 pkt 14 ustawy o ochronie przyrody, w myśl którego, kto bez zezwolenia lub wbrew jego warunkom narusza zakazy w stosunku do gatunków objętych ochroną, podlega karze aresztu lub grzywny. Orzekanie następuje na podstawie przepisów Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.